

Prof. Ona Voverienė. Žvilgsnis į Lietuvos politines aktualijas iš toli

Jis kitoks, negu Lietuvoje gyvenančių lietuvių, gimusių ir augusių sovietinės okupacijos metais – Šėtono paunksmėje. Pavyzdžiui, požiūris į Lietuvos pilietybę. Lietuvoje visoje oficialioje erdvėje, tai vadinama „dviguba pilietybė“ „Tėviškės žiburių“ (Kanada) redaktorių Česlovą Senkevičių tai ne tik stebina, bet ir šokiruoja, tarsi Lietuva jau nebeturėtų nei vieno padoraus lituanisto, iš aktyvaus viešojo gyvenimo pasitraukus dėl suprantamų priežasčių garbaus amžiaus akademikui Zigmui Zinkevičiui.

Ką tai reiškia „dviguba pilietybė?“ Č. Senkevičiaus nuomone, „iš tiesų, tai įvardinti reikėtų tiksliau. Norima turėti dvi skirtingas pilietybes, o ne kažkokią vieną dvigubą. Juk žodis „dvigubas“ reiškia vieną, kurį nors padidintą, padvigubintą daiktą – tarkim, dvigubą normą, dvigubą atlyginimą, dvigubą sumuštinį... Kas būtų ta „dviguba pilietybė?“, sunkiau įsivaizduojamas daiktas. Tokio nėra ir turbūt niekada nebus. Tad geriau kalbėkime apie du daiktus – dvi pilietybes, kokias būtų naudinga turėti, mūsų atveju – Lietuvos ir gyvenamojo krašto“ (Česlovas Senkevičius. Piliėčiai ir pilietybės // Tėviškės žiburiai. – 2013, spal. 1, p. 1).

Tačiau žurnalisto nuomone „piliietinis priklausomumas dviem kraštams yra gana sudėtingas dalykas, nes abiem vienodai įsipareigoti vargu ar įmanoma ir pagaliau ar reikalinga? (Ten pat). Pilietybės dokumentas juk nėra koks raštelis, suteikiantis teisę krašte gyventi, bet ir reikalaujantis įsipareigojimų, susietų su priesaika, taigi ir morališkai veikiantis... (Ten pat), įpareigojantis bet kur gyvenantiems, įgijusiems tos šalies pilietybę, dalyvauti ir politiniame tos šalies gyvenime, rinkti valdžią, balsuoti, mokėti mokesčius. Todėl iš savo krašto išvykę savo gimtajam kraštui jau nieko nelemia. Kuo toliau, tuo labiau tuo įsitikinu.

Kita Lietuvos aktualija, į kurią žiūrima skirtingai Lietuvoje ir užsienyje yra sutartys ir santykiai su valstybėmis kaimynėmis. Kiekvienų metų spalio 9-ąją, mes lietuviai turėtume visi ir visuotinai prisiminti ir kartoti, kaip maldą rytmetinę viešojoje erdvėje, savo vaikams ir anūkams, ir, jeigu bus tokia Dangaus valia ir proanūkiams. Mes, lietuviai, esame linkę visas kaimynų skriaudas užmiršti, atleisti jiems, vardan gerų santykių ČIA ir DABAR.

Jauna filosofė Eglė Wittig-Marcinkevičiūtė, gyvenanti Vokietijoje, savo knygoje „Nacionalinės etikos griuvėsiai arba kaip nužudyti valstybę jos intelektualų rankomis“ (V., 2013) pastebi, kad tas mūsų besaikis pataikavimas kitataučiams mūsų pačių tėvynėje, jau įgyja karikatūriškas fantasmagoriškas formas: „Radikalumo link kryptantis liberalizmas patiria neįtikėtiną transformaciją: draugiškumas etninėms mažumoms virsta NEAPYKANTA dominuojančiam etnosui; šiuo atveju – lietuviškumui ir viskam, kas užtikrina lietuviybės išsaugojimą, pavyzdžiui, valstybingumui“ (Voverienė Ona Ar iš tikrųjų lietuvių tauta pasmerкта išnykti? // Ilks.lt. – 2017, saus. 19).

Lietuviai, gyvenantys užsienyje, akina „stropiai budėti, kad vėl kažko neatsitiktų... Pavyzdžiui, su Lenkija. ... Kas mus su lenkais riša? Ne kilmė. Ne kalba, ne kultūra. Galėtume sakyti katalikybė ar ilgalaikė valstybinė istorija (Dabar buvimas NATO ir ES – O.V. Tačiau tai juk formalios žymės, abiejų tautų niekada nesuartinusios. Kažkada lenkų bajorų mestas šūkis – lenkai yra ponai, o lietuviai – chamai, išliko iki šių dienų, neseniai net Poznanėje prasiveržė futbolo rugtynių metu“ (Česlovas Senkevičius, Sutartis ir santykiai // Tėviškės žiburiai. – 2013, spal. 8, p. 1). (O Lietuvoje visą dešimtmetį terorizavusios V. Tomaševskio politinės grupuotės ir Vilniaus savivaldybės, valdomos lenkų, valdžios netramdomais smurto prieš lietuvius veiksmais – O.V.). Tart, kad tai tik buvęs laikinas reiškinys, reikalaujantis tik atsiprašymo, lengviausia. Bet juk lietuvių už V.Tomaševskio agresiją ir Vilniaus savivaldybės (ponių Rekst ir Cytackos) lietuvių tautą niekinančius veiksmus, niekas neatsiprašė. Bent jau manęs, kaimynai lenkai, apakinti V. Tomaševskio grupuotės neapykantos lietuviams, ir nustoję sveikintis, taip pat neatsiprašė.

„O tos pažiūros, - kaip rašo laikraščio redaktorius, - painiojasi visuose bendravimo reikaluose ir visuose reikalavimuose, telaukiant iš „chamų“ tik nuolaidžiavimo. Lenkų išdidumas siejamas su patriotizmu, pagal reikalą virsta tikru šovinizmu, kuris paprastai jokių nuolaidų nepripažįsta. O sutartys ir parašai dažniais atvejais (kaip ir su kita kaimyne – dabartine militaristine putinistine Rusija – O.V.) dažniais atvejais lieka tik priemone apaminti pašnekovams ir laimėti laiko“ (Č.Senkevičius. Ten pat).

Skirtingai mes žiūrime ir į mūsų gimtojo žodžio vertę. Lietuvos okupanto caro draustas ir persekiotas lietuviškas žodis „išlaikė ir sovietinius varžymus, šiandien lietuvių kalba ginama įsątymu, saugoma Konstitucijos. Bet ir dabar mūsų kalbai dar reikia gynėjų, nuo bandymų ją siaurinti, riboti, primesti svetimus ženklus ir žodžius“ (Česlovas Senkevičius. Didžiausias tautos turtas // Tėviškės žiburiai. – 2016, geg. 3, p. 1). Lietuvių kalbos sargyboje Lietuvoje šiandien budi dori Lietuvos mokslininkai, lietuvių kalbos mokytojai, visi dori viešosios raštijos žmonės – kalbininkai, žurnalistai, redaktoriai, rašytojai ir politikai, siekiantys kalbos aiškumo, grynumo ir vaizdingumo Lietuvoje ir išėivijoje. Česlovas Senkevičius, „Tėviškės žiburių“ redaktorius, lietuviško žodžio sargyboje budėjo 26 metus ir nuolat kovėsi už jį savo motyvuotais gražiais straipsniais, laikraščio vedamaisiais. Viename naujausių jo straipsnių „Savoji kalba“ išėivijos lietuvis atsiliėpė į mūsų čia, Lietuvoje gyvenančių, ir mus valdančių Seimo narių Irenos

Šiaulienės ir Gedimino Kirkilo iššūkį, kuriuo pareikalvo už kažkokius sunkiai suvokiamus Judo grašius, ar žadamas privilegijas, pataikaujant lenkams, paversti lietuvišką abėcėlę lenkiška.

Straipsnyje jo autorius didžiuojasi lietuviais kalbininkais, Jonu Jablonskiu ir kitais, kurie visą savo gyvenimą paskyrė lietuvių kalbos norminimui ir jos tobulinimui, „iš kaimiečių susižinojimo priemonės lietuvių kalbą padarė tobulą minčių bei jausmų reiškimo priemone. Tai įrodė sutvarkyta gramatika, sintaksė, sulietuvintas žodynas“ (Česlovas Senkevičius. Savoji kalba. Tėviškės žiburiai. – 2016, geg.3, p. 1). Tautinę tapatybę, jo nuomone, labiausia atskleidžia gimtoji kalba. Kalba- tai nugarkaulis, kurio pažeidimas silpnina visą tautos kūną. Sunaikink kalbą, sunyks ir tauta“ (Ten pat).

Nors teksto apimtis beviltiškai didėja, tačiau negaliu nepaminėti dar vieno skirtingo požiūrio ir į mūsų kitą valstybės kaimyną – dabartinę putinistinę Rusiją. Straipsnyje „Žaizdos ir santykiai“ Č. Senkevičius, nepatikimai žiūri į mūsų besiklostančius santykius su Rusija, ypač, kai diplomatų, politikų ir valdančiųjų siūloma su Rusija draugauti, pamirštant visas skriaudas ir žaizdas Rusijos padarytas Lietuvai, ją okupavus ir carinei Rusijai, ir bolševikinei Rusijai.

Lietuvos istorija rodo, kad rusų okupacijos metais „kiekvienas bandymas priešintis baigdavosi kartuvėmis, Sibiru, persekiojimu, gimtojo rašto uždraudimu, sankcijomis, trukdymais laisvai reikšti mintis, pažeminimais ir kalėjimais“ (Česlovas Senkevičius. Žaizdos ir santykiai // Tėviškės žiburiai. -2012, lapkr. 6, p. 1). Kai dabar tautai siūloma draugauti, tiek daug skriaudų patyrus, atrodo neįtikėtina. Net buvusio prezidento Valdo Adamkaus nevykimas į Maskvą rusų pergalės švęsti, po kurios sekė antroji kruvina Lietuvos okupacija, atšaldė Maskvos ir Lietuvos santykiu, o ką jau ir bekalbėti apie teisingus Lietuvos reikalavimus atlyginti okupacijos metu padarytą žalą Lietuvai. Apie tai į jokias kalbas Kremlius nesileidžia, priedo dar ir demonstruodamas savo karinę ir politinę galią, per savo penktąją koloną drumsčia mums vidaus reikalus, kariauja prieš mus pačioje Lietuvoje savo informacinius karus prieš Lietuvą, ir... visokiai būdais primena mums apie gerų santykių palaikymą. „Mums atrodo, kad jokių skriaudų užmiršti negalima. Neįmanoma uždengti ir paslėpti atsiminimų, kurie kelia šurpą ir nuolatos kartojamą klausimą: už ką? Ar rusai gali nurodyti bent vieną pavyzdį, kuris bylotų, kaip lietuviai juos skriaudė? Be lygybės ženklo nėra lengva išlaikyti nuoširdesnę bendravimą...“ (Ten pat)

2017-01-23